

prof. dr hab. Mirosława Czerny
Wydział Geografii i Studiów Regionalnych
Uniwersytet Warszawski

OCENA

dorobku naukowo badawczego, dydaktycznego i organizacyjnego w postępowaniu habilitacyjnym dr Katarzyny Kulczyńskiej z Wydziału Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym dr Katarzyny Kulczyńskiej przygotowana na podstawie dokumentów dostarczonych przez habilitantkę i przekazanych przez pana prof. dr hab. Pawła Churskiego – Przewodniczącego Rady Naukowej Dyscypliny Wydziału Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej, Dziekana Wydziału Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, w wyniku decyzji Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów przychylającej się do wniosku dr K. Kulczyńskiej z dnia 26 kwietnia 2019 roku.

Przebieg kariery naukowej

Dr Katarzyna Kulczyńska uzyskała stopień magistra geografii w zakresie geografii społeczno-ekonomicznej na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w 1997 r. W 2002 r. uzyskała dyplom doktora Nauk o Ziemi w zakresie geografii nadany również przez Radę WNGiG UAM w Poznaniu na podstawie rozprawy „Zmiany przestrzenne i strukturalne przemysłu na obszarach wiejskich w województwie wielkopolskim”.

Habilitantka ukończyła również studia podyplomowe w zakresie Urbanistyki i Planowania Przestrzennego na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej.

Po ukończeniu studiów doktoranckich i uzyskaniu stopnia dr K. Kulczyńska zatrudniona została na macierzystym Wydziale w Instytucie Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM w Poznaniu, najpierw na stanowisku asystenta, a następnie na stanowisku adiunkta. Od 2018 pracuje na stanowisku starszego wykładowcy.

Dodatkowo habilitantka współpracowała w latach 2006-2008 z Uniwersytetem Zielonogórskim, a w latach 2010-2012 zatrudniona była na stanowisku adiunkta w Wyższej Szkole Biznesu w Gorzowie Wielkopolskim.

Ocena osiągnięcia naukowego będącego przedmiotem postępowania habilitacyjnego

Przedmiotem postępowania habilitacyjnego przedstawionym przez panią dr Katarzynę Kulczyńską do oceny jak osiągnięcie naukowe jest rozprawa zatytułowana: „Zachowania przestrzenne konsumentów w miastach podzielonych polsko-niemieckiego i polsko-czeskiego obszaru przygranicznego”. Ukazała się ona nakładem Wydawnictwa Naukowego UAM w Poznaniu w 2019 r. Praca liczy 297 stron.

Cel główny jest prawidłowo i jasno sformułowany. Najważniejsze problemy badawcze, które analizuje autorka podano w postaci pięciu pytań badawczych. Odpowiedzi na nie stworzyły podstawę do skonstruowania ogólnego modelu zachowań transgranicznych konsumentów w miastach podzielonych na granicach polsko-niemieckiej i polsko-czeskiej. Praca miała też cel praktyczny, którym była możliwość wykorzystania wyników badań przez samorządy lokalne dla realizacji celów rozwojowych.

Praca, która stanowi osiągnięcie naukowe Habilitantka wykazała ciągłość zainteresowań badawczych nad miastami podzielonymi. Tej tematyce poświęcone są też wcześniejsze publikacje, w tym monografia „Miasta podzielone na granicach Polski” wydana przez Bogucki Wydawnictwo Naukowe w Poznaniu w 2018 r. Nową treścią w obecnej monografii jest model zachowań transgranicznych – nowatorski i dobrze udokumentowany.

Habilitantka w przedstawionej monografii wykonała analizę podstawowych czynników wpływających na zachowania przestrzenne konsumentów w miastach podzielonych. Przedstawiła następnie charakterystykę zachowań nabywczych w miastach podzielonych oraz typologię konsumentów transgranicznych.

Książka, którą Habilitantka przedstawia, jako osiągnięcie naukowe jest obszerna. Składa się z dziewięciu rozdziałów oraz załączników. Pierwszy rozdział to Wstęp. Autorka omawia cel i zakres pracy, literaturę metodologię badań, materiały źródłowe oraz wprowadza czytelnika do tematyki badań. Celem pracy jest określenie i analiza zachowań przestrzennych konsumentów w miastach podzielonych na granicy polsko-czeskiej i polsko-niemieckiej. Autorka przyjmuje określony model zachowań transgranicznych konsumentów, w którym bada nie tylko przemieszczanie się mieszkańców miast w celach zrobienia zakupów do miasta położonego pod drugiej stronie granicy państwowej, ale też analizuje podobne działania podejmowane przez mieszkańców całej strefy przygranicznej. Autorka bada różne aspekty zachowań przestrzennych. Habilitantka sformułowała pięć pytań badawczych w celu określenia i scharakteryzowania tych zachowań. Wynikiem badań i szerokich wywiadów jest model

przestrzennych transgranicznych zachowań konsumentów, głównie na podstawie analizy dziennych ścieżek życia.

W rozdziale drugim Habilitantka przedstawia obszerny opis dotychczasowych badań na temat przestrzennych dróg konsumentów. Skupia się w nim na przypadkach miast podzielonych. Przedstawia następnie cztery koncepcje zachowań konsumentów w kontekście przestrzennym, które dalej wykorzystuje w swoich badaniach.

W rozdziale trzecim autorka analizuje ruch graniczny. Na podstawie danych statystycznych uzyskanych w Komendzie Straży Granicznej w Warszawie określa wielkość tego ruchu oraz cele osób, które przekraczają granicę. Dane te uzupełnia obserwacjami poczynionymi w trakcie badań terenowych. Wyniki tych obserwacji przedstawia w podrozdziale „Moje przejście przez granicę”.

Rozdział czwarty jest bardzo obszerny, liczy 70 stron. Autorka omawia w nim różnorodne czynniki wpływające na zachowania przestrzenne konsumentów w miastach podzielonych. Oprócz tradycyjnych czynników: demograficznych, ekonomicznych, kulturowych, etc. Autorka włącza informację miejską, którą wykorzystuje się dla ułatwienia konsumentom z miasta granicznego robienie zakupów i korzystania z usług po drugiej stronie granicy. Jest to najciekawsza i wnosząca nowe spojrzenie na studia przestrzenne tematyka.

W rozdziale piątym Autora koncentruje się na badaniu zachowań nabywczych konsumentów. Bada miejsca docelowe zakupów, częstotliwość ich dokonywania, asortyment towarów kupowanych najchętniej i wysokość wydatków. Duża próba przebadanych osób pozwoliła Habilitantce na przedstawienie wniosków, które wnoszą nowe elementy do badań nad miastami podzielonymi.

Kolejny, szósty rozdział poświęcony jest typologii transgranicznych konsumentów, wśród których wyróżniona jest kategoria wieku w dwóch przedziałach: studenci i uczniowie oraz starsi konsumenci. Ciekawe są wnioski dotyczące asortymentu nabywanych towarów, przez różne grupy wiekowe co tłumaczy ich aktywność zakupową zagranicą. Tę aktywność właśnie analizuje Habilitantka w następnym rozdziale w kontekście dziennych ścieżek życia.

Analiza wymienionych problemów pozwoliła Autorce na stworzenie modeli zachowań przestrzennych konsumentów w miastach podzielonych. Habilitantka stworzyła oddzielny model zachowań na granicy polsko-niemieckiej i inny na granicy polsko-czeskiej.

Praca jest nowatorska. Udokumentowana bardzo rzetelnie danymi statystycznymi, a przede wszystkim własnymi badaniami w terenie. Autora przeprowadziła prawie 5,5 tys. wywiadów z wykorzystaniem standaryzowanych kwestionariuszy ankietowych. Analizowała też dane i informacje w miastach zarówno niemieckich jak i czeskich. Autorka stwierdza, że na pograniczach polsko-niemieckim i polsko-czeskim wykształciły się odmienne systemy usług. Mechanizmy, które nimi kierowały są odmienne w przypadku każdej z granic. Wyjaśniając te różnice Autorka sięga do klasycznych modeli przestrzennych. M.in. porównuje zachowania przestrzenne konsumentów w miastach podzielonych z klasycznym modelem Christallera, mówiąc o hierarchii centrów usługowych. Model modernizacyjny także, zdaniem Autorki wpływa na systemy usług w badanych miastach. Jednak najważniejszą rolę w kształtowaniu powiązań usługowych w miastach podzielonych odgrywają mechanizmy przygraniczne, charakterystyczne dla tego typu lokalizacji.

Na podkreślenie zasługuje typografia książki. Nie ma w pracy błędów edytorskich, a ilustracje są bardzo dobrze dobrane i starannie wykonane. Szczególnie cenne i godne rozpowszechnienia są modele graficzne autorstwa Habilitantki.

Rozprawa pani Katarzyny Kulczyńskiej stanowi pełne, dobrze udokumentowane studium problemu ruchu transgranicznego w miastach podzielonych. Profil metodologiczny rozprawy jest dobrze uzasadniony i przedstawiony. Tymi badaniami Autorka wnosi znaczący wkład w rozwój koncepcji struktury przestrzennej i zachowań konsumentów ośrodków usługowych w strefach granicznych. Badanie ma charakter uniwersalny i może stanowić punkt odniesienia do studiów w innych częściach świata. Praca wnosi wiele nowych elementów poznawczych do tego tak złożonego nurtu badań.

Podsumowując stwierdzam, że osiągnięcie naukowe, które Habilitantka przedstawiła do recenzji spełnia wszelkie warunki by zostać uznanym za dzieło spełniające kryterium rozprawy habilitacyjnej w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie geografia ekonomiczna i gospodarka przestrzenna.

Pozostałe osiągnięcia naukowe

Dorobek naukowo-badawczy Habilitantki stanowią przede wszystkim prace z zakresu geografii społecznej. Tematyka badawcza, którą podejmuje jest szeroka i obejmuje: geografie polityczną, geografie przemysłu, geografie miast, rozwój regionalny i lokalny oraz badania na styku geografii ludności, geografii przedsiębiorczości i kultury.

Autorka prowadzi m.in. badania nad zmianami przestrzennymi i strukturą przemysłu przestrzenno-organizacyjną przemysłu. Ten kierunek badań stanowi kontynuację podjętych wcześniej studiów w pracy doktorskiej. Wiele prac w dorobku Habilitantki poświęconych jest tematyce miast. Jest ona zróżnicowana i obejmuje zarówno badania sektora usług w mieście, jak i problematykę zagospodarowania przestrzennego. Habilitanta posiada również w swoim dorobku naukowym prace z zakresu geografii politycznej, a dokładnie z geografii elektoralfnej. Habilitantka zajmuje się też geografją ludności i geografją kultury. Wreszcie ostatni kierunek badań, który obecnie realizuje Habilitantka dotyczy rozwoju i przemian społeczno-gospodarczych w kontekście lokalnym i regionalnym.

Wymienionej powyżej tematyce poświęconych jest większość prac naukowych opublikowanych przez Habilitantkę po uzyskaniu stopnia doktora. Autorka opublikowała 42 teksty, z czego 22 artykuły w czasopismach naukowych i 19 rozdziałów w monografiach zbiorowych. Wiele z tych prac ukazało się w wysoko punktowanych czasopismach krajowych. Wiele tekstów jest cytowanych w bazach czasopism – najwięcej (77) w Google Scholar.

Habilitantka brała udział w licznych konferencjach naukowych o zasięgu międzynarodowym i krajowym, w tym w dwóch Międzynarodowych Kongresach Geograficznych. Na 32. Międzynarodowym Kongresie Geograficznym w Kolonii w 2012 r. poster współautorstwa Habilitantki zdobył 1 miejsce w sesji posterowej o tematyce miejskiej.

Dr K. Kulczyńska brała udział w projektach badawczych, w tym w jednym pełniła funkcję kierownika. Był to projekt finansowany przez MNiSW i dotyczył tematyki, która związana jest z pracą habilitacyjną. Habilitantka brała też udział w projekcie współfinansowanym przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Dorobek dydaktyczny

Dr Katarzyna Kulczyńska prowadziła różne zajęcia dydaktyczne w macierzystej jednostce, jaką był od 2002 r. do 2019 r. Instytut Geografii Społeczno-Ekonicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM w Poznaniu, a obecnie Wydział Geografii Społeczno-Ekonicznej i Gospodarki Przestrzennej. Przez wiele lat zaangażowana też była w prowadzenie zajęć w Collegium Polonicum w Słubicach. Zajęcia odbywały się zarówno na kierunku geografia jak i gospodarka przestrzenna. Ocena studentów prowadzonych przez dr K. Kulczyńską zajęć była i jest bardzo wysoka.

Pod opieką Habilitantki powstało 5 prac magisterskich i 16 licencjackich.

Habilitantka poszerzała swoje umiejętności w zakresie metod i narzędzi analiz przestrzennych poprzez uczestnictwo w warsztatach ArcGIS. Także brała udział w warsztatach dydaktycznych.

Dr Katarzyna Kulczyńska aktywnie uczestniczyła w pracach organizacyjnych i przygotowaniu zmian systemowych w dydaktyce Wydziału, m.in. była członkiem zespołu opracowującego program studiów dla nowej specjalności „Geoanaliza społeczno-ekonomiczna” na kierunku Geografia. Dr K. Kulczyńska aktywnie wspiera ruch naukowy studentów, współorganizując warsztaty, wyjazdy studyjne, sympozja dla młodych adeptów nauki. Pełniła też w swojej karierze funkcje pełnomocnika dziekana ds. studiów, koordynatora planów zajęć, opiekuna koła naukowego członka komisji rekrutacyjnych, opiekuna roku, itd., co świadczy o bardzo dużym zaangażowaniu dr Kulczyńskiej w proces dydaktyczny.

Habilitanta działała też na polu popularyzacji nauki, m.in. przygotowując odpowiednie teksty z okazji obchodów 25-lecia Collegium Polonicum w Słubicach.

Na zakończenie oceny dorobku Habilitantki chcę podkreślić wyjątkową staranność i elegancję w przygotowaniu materiałów dostarczonych recenzentom, co nie wątpliwie wywarło korzystne wrażenie na recenzentce.

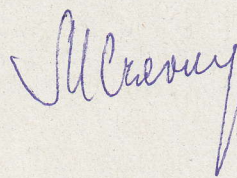
Podsumowanie i wniosek końcowy

Dr Katarzyna Kulczyńska do oceny rozprawę habilitacyjną, która stanowi oryginalne dzieło naukowe. Metodologia zastosowana w pracy oraz wywód naukowy świadczą o dojrzałości badaczki. Dorobek, który przedstawiła Habilitantka jest świadectwem ciągłego rozwoju naukowego i poszerzania stale pola badawczego, co charakteryzuje osoby o dużej wiedzy i holistycznej wizji badań.

Z przedstawionego do oceny zestawu prac można wywnioskować, że zainteresowania badawcze Habilitantki są trwałe i opierają się na solidnych podstawach teoretycznych, a liczba prac opublikowanych i wystąpień konferencyjnych dr Kulczyńskiej wzrosły znacząco po uzyskaniu stopnia doktora.

Biorąc pod uwagę wartość naukową monografii „Zachowania przestrzenne konsumentów w miastach podzielonych polsko-niemieckiego i polsko-czeskiego obszaru przygranicznego” oraz publikacji przedstawionych do oceny uważam, że dr Katarzyna Kulczyńska spełnia wymagania określone w Ustawie o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki, z dnia 14 marca 2003 r. oraz w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z

danía 3 października 2014 r. i wnoszę o dopuszczenie Habilitantki do dalszych etapów
przewodu habilitacyjnego.

Warszawa, 11 marca 2020 r.